

Nyt fra historisk videnskab

MØDER

Commission internationale d'histoire Maritime. Bucaresti 11-12.VIII.1980. Gens de mer en société. Travaux présentés par *Paul Adam*. Paris, Perthes 1980. X+81+209+136+49+16 s.

Maritimhistorikernes er en af de snart mange specialkommissioner, som afholder egne møder i tilknytning til verdenskongresserne. Således også i Bukarest i august 1980, hvor gruppens emne var sømanden i samfundet. I løbet af bare to mødedage skulle dette mangefacetterede tema klargøres, og man valgte da at rundsende de 38 bidrag til deltagerne på forhånd. I den foreliggende dupliserede publikation foreligger de derfor, præcis som de forlod forfatterens skrivemaskiner. Udgiver er den internationale maritimhistoriske kommissions generalsekretær Paul Adam fra Paris, og han fortæller, at erfaringerne fra San Francisco-kollokviets helt mislykkede publicering har tilsagt hellere at få den foreliggende ydmyge tryksag ud end slet ingen. Nødtvunget må man give ham ret i denne vurdering.

Bidragene er tematisk opdelt efter de tre typer af samfund, søfolk kan høre hjemme i: fiskersamfundet («Fishermen»), langfarenes samfund («Seamen») og samfundet i gængs betydning («Seamen ashore»). Afsnittene omfatter henholdsvis 7, 19 og 12 bidrag. Kronologisk ligger tyngdepunktet i 16.-18. århundrede med godt halvdelen af bidragene, temaer fra 19. århundrede behandles i en fjerdedel af artiklerne; vort århundrede og middelalderen afhandles kun sporadisk, oldtiden slet ikke.

I hovedafsnittet om sømænd til søs er et meget centralt bidrag *T. J. A. le Goff*: «Offre et productivité de la main-d'oeuvre dans les armements français au 18ème siècle». Heri analyserer han grundigt og kompetent forholdet mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft, forstået som en funktion af effektivitetsforbedringen gennem 18. århundrede. Den teknologiske udvikling muliggjorde, at en svagt voksende eller tidvis stagnerende sømandsbefolkning kunne manøvrere en kraftigt tiltagende koffardi- og orlogsflåde. Effektiviseringen og økonomiseringen gav sig også udslag i kortere havneanløb, i beskæftigelse af relativt flere yngre og uuddannede matroser samt i mindre lønomkostning per ton – selv om den enkelte sømands hyre steg. *Richard W. Unger*: «Regulation and organization of seamen in the Netherlands and Germany before the industrial revolution» er det spændende foreløbige resultat af en pilotundersøgelse i de amsterdamske, middelburgske og hanseatiske skipperlavs skræer. Disse anvender han til at operationalisere det markante statusfald, som skete for jævne søens folk fra senmiddelalderen til slutningen af 18. århundrede, og som gav sig udslag både socialt, samfundsretsligt og økonomisk. Helt i overensstemmelse med le Goff mener Unger, at forklaringen herpå først og fremmest ligger i de tekniske fremskridt, perioden kunne opvise. Eneste danske bidrag er *Henning Henningsen*: «Development of Danish shipping in the 17th and 18th century. Switching over from coastal to world-wide navigation», som kort og præcist formidler vor nyeste forskning.

Kollokviets papirer er af helt forskellig karakter og spænder lige fra inciterende meddelelser om igangværende forskning til lapidariske resumeer af allerede publicerede arbejder. Blandt den næststørste gruppe af papers må især fremhæves *Maria Bogucka & Henryk Samsonowicz*: »Un reflet du commerce baltique. Les structures sociales à Gdansk (15ème-17ème siècles)«. I dette det eneste østeuropæiske bidrag argumenteres overbevisende for østersøhandelens altafgørende betydning for de sociale omvæltninger i byen. Nederlændernes tiltagende dominans har omkring midten af 17. århundrede forstærket bypatriciatets feudalisering og dermed presset det ud af handelen; i stedet har handelsborgerskabet benyttet sig af det opståede vacuum i formidlingen af baglandets korn. Bortset fra dette mere principielle bidrag er de fleste i denne afdeling præget af ret snævne detailstudier. Af særlig nordisk interesse er dog *Helge W. Nordvik & Jan Oldervoll*: »Seafarers and community in Norway. An analysis based on the 1801 census«. EDB-undersøgelsen af folketællingens 5.000 søfolk viser blandt andet, at disse var meget unge: kun hver femte var over 40 år gammel. Med hensyn til social mobilitet og familiestruktur lignede sømændene resten af Norges befolkning.

Alt i alt giver konferencepapirerne på godt og ondt et indtryk af den mangeartethed, der præger en historisk disciplin. Men til forskel fra megen tidligere maritimhistorie er der i Bukarest-rapporten ikke meget saltvandssprøjt mellem siderne og næsten ingen orlogshistorie. I stedet præsenteres vi for de strømninger, som drager nytte af problemstillinger og analysemetoder fra nabovidenskaber som økonomi, sociologi og etnologi. I det foreliggende er denne inspiration navnlig anvendt på nyere nordvesteuropæisk historie, især det hos os ellers relativt lidet udforskede 18. århundrede.

Erik Gøbel

Nordiske seminarer i lokalhistorie 1973-79

- 1) Nordisk Seminar i Lokalhistorie. Rapport nr. 1. Nordens Nære Fortid. Lokalsamfundene i de seneste 100 år. Foredrag og diskussioner på det første nordiske seminar i lokalhistorie Sostrup Slot, august 1973. Redigeret af Knud Prange. Udgivet af Lokalhistorisk Afdeling, København 1979. 114 s.
- 2) Nordisk Lokalhistoria. Mötesrapport 2. Den andra nordiska lokalhistoriska konferensen i Viitasaari 1976. Föredrag och diskussioner. Paikallishistoriallinen Toimisto R.Y. Publikationer nr. 3. Helsingfors 1978. 207 s. Redigeret af Jussi Kuusamäki & Susanne Lindgren.
- 3) Nordisk Lokalhistorie-Seminarrapport nr. 3: By og bygd. Stad og omland. Redigeret af Rolf Fladby og Harald Winge. Udg. af Norsk Lokalhistorisk Institutt. Oslo 1981. 250 s. Hvert bind kan købes for 30 dkr. + moms ved henvendelse til Lokalhistorisk Afdeling, Florsgade 4, 2200 København N.

Gennem de sidste 10 år har der udviklet sig et frugtbart samarbejde mellem de nordiske lokalhistoriske institutter især i form af fælles seminarer, hvor grupper af forskere har drøftet centrale forskningsproblemer af fælles interesse. Det første af disse seminarer blev afholdt på Djursland i 1973 og udover en orientering om organisationen af det lokalhistoriske arbejde i de enkelte nordiske lande var det generelle tema: »Udviklingen i lokalsamfundene i de sidste 100 år«. Der blev holdt 11 foredrag grupperet efter 3 temaområder: 1) Migrationsprocesserne, 2) Social gruppering og 3) Samfundsudvikling og bosætningsstruk-